

технічної інформації в Україні: створення вітчизняної концептуальної моделі : дис. ... д-ра пед. наук: 07.00.08 / Віталій Володимирович Дерлеменко; Харківська держ. академія культури. – Х., 2005. – 446 с.

9. *Дубровіна Л. В., Онищенко О. С.* Історія Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського 1918–1941. – Київ : НБУВ, 1998. – 167 с.

10. *История Центральной научной библиотеки Академии наук УССР.* – Киев : Наукова думка, 1976. – С. 66–67.

11. *Кушуль А. Я.* Методика классификации естественнонаучной, медицинской, технической и сельскохозяйственной науки // Библиотекарь. – 1961. – № 9. – С. 56–57.

12. *Лихочвор В. В.* Рослинництво. Сучасні інтенсивні технології вирощування основних польових культур / В. В. Лихочвор, В. Ф. Петриненко. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 730 с.

13. *Паламарчук В. Д.* Система сучасних інтенсивних технологій (2-ге видання, виправлене та доповнене) : навчальний посібник / В. Д. Паламарчук, І. С. Поліщук, Л. М. Єрмакова, С. М. Каленська. – Вінниця: ФОП Рогальська І. О., 2012. – 370 с.

14. Таблиці територіальних типових поділів / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2005. – С. 7–12. (Рубрикатор Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського).

15. Сільське господарство України – від минулого до сьогодення : у 4 т. / голов. ред. М. В. Зубець ; УААН, Державна наукова сільськогосподарська бібліотека, ННЦ «Інститут аграрної економіки». – К. : Аграрна наука, 2005. – Т. 4 : Аграрна наука: розвиток та досягнення / М. В. Зубець [та ін.]. – [Б. м.] : [б.в.], 2006. – 470 с.

16. *Созінов О. О.* Агросфера України (минуле, сьогодення, майбутнє) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/all/herald/2001-10/3.htm> – Назва з екрану. Дата перегляду 2 вересня 2012.

17. *Чайка Н. Г.* Становлення та розвиток наукових установ при сільськогосподарських товариствах Правобережної України (друга половина XIX – початок XX ст.) : дис. ... канд. іст. наук: 07.00.07 / Наталія Григорівна Чайка; УААН, Державна наукова сільськогосподарська бібліотека. – К., 2005. – 227 с.

18. *Шамурин Е. И.* Очерки по истории Библиотечно-библиографической классификации. Том II Изд. Всесоюзной книжной палаты. – М., 1959. – С. 406–410.

19. *Щебетюк Н. Б.* Українська академія сільськогосподарських наук: становлення та діяльність (1956–1962 рр) : автореф. дис. ... кан. історичних наук: 29.03.2007 / Наталія Борисівна Щебетюк; Центр історії аграрної науки Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки Української академії аграрних наук. – К., 2007. – С. 1–2.

УДК 025.43-052:929:025.347

Оксана Збанацька,

доцент Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв,
головний бібліотекар Національної парламентської бібліотеки України,
канд. іст. наук

ПЕРСОНАЛІВ ІНФОРМАЦІЙНО-ПОШУКОВОМУ ТЕЗАУРУСІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ: ФОРМА ПРЕДСТАВЛЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИ ПРЕДМЕТИЗАЦІЇ ДОКУМЕНТІВ

У статті висвітлено практичний досвід предметизації документів в НПБУ на прикладі персоналій. Розкрито особливості побудови словникових статей для Інформаційно-пошукового тезауруса на персоналізовані «гнізда» і персоналії.

Ключові слова: інформаційно-пошукові тезауруси, персоналії, предметизація, Національна парламентська бібліотека України.

Предметизація документів в Національній парламентській бібліотеці України (далі – НПБУ) здійснюється з 1995 р. За цей період вироблено власну методику предметизації, що базується на використанні при побудові предметних рубрик термінів Інформаційно-пошукового тезауруса (далі – ПТ).

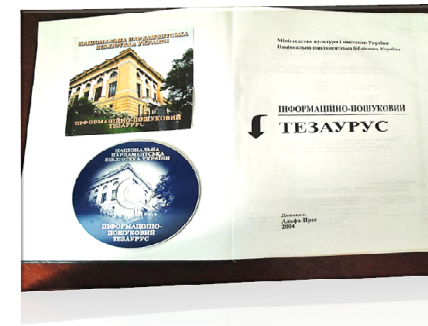

Рис. 1. Друковане та електронне видання Інформаційно-пошукового тезауруса НПБУ

Створений у 2004 р. він широко використовується не тільки НПБУ, але й багатьма бібліотеками України з метою:

- термінологічного контролю і нормалізації лексики, забезпечення єдиного і формалізованого представлення інформації в інформаційно-пошукових системах;
- вираження парадигматичних відношень, що існують між лексичними одиницями;
- підвищення повноти і точності інформаційного пошуку в базах даних природною мовою;
- формування авторитетних файлів предметних рубрик або визначення ключових слів;
- аналізу термінологічного складу будь-якої галузі знань;
- використання як термінологічного словника.

ІПТ можна використовувати як лінгвістичний засіб для вирішення прикладних задач в різних галузях знання і діяльності (журналістика, видавнича справа, освіта, психологія, термінознавство тощо).

Завданням ІПТ НПБУ є уніфікувати ключові слова, відібрані зі змісту документів, створити пошукові образи цих документів у вигляді дескрипторів і аскрипторів з метою їх подальшого пошуку. На кожний дескриптор і аскриптор розробляється відповідна словникова стаття. Словникові статті в ІПТ значно відрізняються від словникових статей тлумачних словників, оскільки крім тлумачення терміна вони містять парадигматичні відношення з іншими термінами.

Перше видання ІПТ НПБУ побачило світ у 2004 р. і нараховувало 20 163 терміни (дескриптори, аскриптори). Протягом наступних років ІПТ продовжував поповнюватись новими термінами і станом на 01.01.2012 нараховував вже 27 702 терміни.

Найбільше поповнення новими термінами відбувалось протягом 2004–2007 рр. (рис. 2). Це був період практичної апробації, коли виявлялись лакуни в термінології ІПТ. Протягом 2007–2012 рр. наповнення ІПТ новими термінами уповільнилось, що свідчить про його максимальне наповнення «робочими» термінами.

У 2010 р. для службового використання було видано друге видання ІПТ в чотирьох частинах. Перша частина – лексико-семантичне зібрання термінів (А – Л); друга – лексико-семантичне зібрання термінів (М – Я); третя – покажчики до першої та другої частини: російсько-українських та латинсько-українських відповідників, формальних та хронологічних

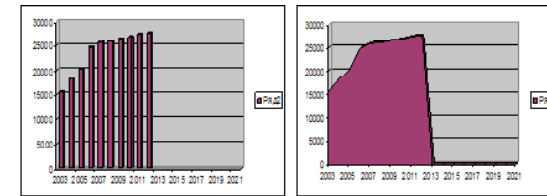

Рис. 2. Динаміка зміни кількості термінів ІПТ НПБУ

підзаголовків; четверта – географічні назви; персоналії; установи та організації; покажчики російсько-українських та латинсько-українських відповідників до географічних назв, персоналій, установ та організацій. Таким чином, на відміну від першого видання, для зручності у використанні, персоналії було виокремлено із загального алфавітного переліку лексико-семантичного зібрання термінів.

Для подальшого розкриття теми цієї статті необхідно з'ясувати визначення терміна «персоналія». Є. Шамурін у «Словаре книговедческих терминов» (1958) визначив персоналії як «1) издания, которые содержат материалы, характеризующие жизнь или деятельность лица; напр., сборники в честь или в память лица, биографии, воспоминания, статьи и заметки о нем, переписка, личные архивы и пр.; 2) описания с заголовком, содержащим имя лица, которому посвящено произведение» [6, с. 210–211]. У першому випадку – це окреме видання, у другому – опис із заголовком, що містить ім'я особи, тобто згорнута інформація про документ. Більш широке визначення персоналії надав В. Фокеєв у термінологічному словнику «Библиографоведение. Информатика» (2009). В ньому персоналія визначена як «издание, в частности библиографическое, или база данных, связанное с жизнью и деятельностью определенного лица» [5, с. 275]. Враховуючи, що тематичне охоплення даного словника від попереднього більш широке, відповідно персоналія представлена вже як база даних. В «Короткому термінологічному словнику із бібліографознавства та соціальної інформатики», виданому Книжковою палатою України у 1998 р. взагалі терміна «персоналія» не знаходимо, проте наявні терміносполучення «персональне групування» та «персональна рубрика». Персональне групування передбачає «групування бібліографічних записів за персональними рубриками», а персональна рубрика – «рубрика бібліографічного посібника, визначена за прізвищем певного

діяча науки, культури, мистецтва тощо, в якій збирається бібліографічна інформація про твори даного діяча та (або) літературу про нього» [4, с. 40]. У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» (2001) персоналія це – «зібрання матеріалів (літератури, документів, автографів, фотознімків і т. ін.), що стосуються конкретної особистості; бібліографія таких матеріалів» [2, с. 754].

Термін «персоналія» пов'язаний з терміносполученням «персоніфікована інформація». У «Юридичній енциклопедії» (2002) персоніфікована інформація представлена як «інформація, з якої однозначно можна встановити, що вона стосується конкретної особи або ж включає її до кола осіб, яких ця інформація стосується» [7, с. 507]. По-перше, це інформація, що стосується конкретної особи, по-друге – інформація, що включає її до певного кола осіб. Оскільки терміносполучення «персоніфікована інформація» має юридичний відтінок, а нам потрібно претендувати на універсальність, то стосовно ІПТ можна «коло осіб» назвати «персональні категорії» або «персоніфіковані «гнізда»». В ІПТ НПБУ умовно виділяють наступні групи персоніфікованих «гнізд»:

- особи, що займаються певним видом діяльності (*археологи, геологи, громадські діячі, письменники, художники*);
- особи, що мають військові звання (*адмірали, генерали, гетьмани*);
- особи, що мають певну професію, є працівниками певних галузей господарства, науки, культури (*архіваріуси; вчителі; нотаріуси; омбудсмени; слідчі; телеведучі; фармацевти*);
- особи, що належать до певної верстви населення (*безробітні; дворянство; емігранти; інтелігенція; студенти*);
- тимчасові стани осіб (*аспіранти; глядачі; офіційні спостерігачі*);
- народи, племена, народності (*азербайджанці; балтійські народи; варварські племена; гуцули; кочовики; українці*);
- династії, родоводи (*династії німецькі; родоводи українські; Алчевські, рід; Габсбурги, династія*);
- нематеріальні істоти (*боги; духи; міфологічні істоти*);
- персоналія як складова заголовка (*Монтессорі М. педагогічна система; Ушинського К. педагогічна система*).

Іноді персоніфіковані «гнізда» підпорядковуються певному виду діяльності. Наприклад, не вживається термін «ріелтери», а вживається – «ріелтерська діяльність». Проте така практика в НПБУ застосовується рідко.

Розглянемо особливості представлення персоналій в ІПТ НПБУ. При побудові словникових статей для ІПТ НПБУ використовуються наступні умовні позначки (рис. 3) [1, с. 7]:

рос. – переклад терміна російською мовою;
НВ – термін, що не вживається (синонімічний);
Ш – термін, ширший за значенням;
Н – термін, вужчий за значенням, видовий термін;
А – асоціативний термін.

Рис. 3. Умовні позначки, які використовуються в ІПТ НПБУ

Будуємо словникову статтю на персоніфіковане «гніздо» – «літературознавці українські». Її фрагмент має наступний вигляд:

літературознавці українські

рос: *литературоведы украинские*

Ш літературознавці

Н персоналії

Айзеншток Ієремія Якович (1900–1980 рр.)

Бойко-Блохин Юрій Гаврилович (1909–2002 рр.)

Брюховецький В'ячеслав Степанович (р.н.1947)

Габричевський Олександр Георгійович (1891–1968 рр.)

Гординський Святослав Ярославович (1906–1993 рр.)

Горленко Василь Петрович (1853–1907 рр.)

Деркач Марія Дем'янівна (1896–1972 рр.)

Дзюба Іван Михайлович (р.н.1931)

Доманицький Василь Миколайович (1877–1910 рр.)

Драй-Хмара Михайло Опанасович (1889–1938 рр.)

Єфремов Сергій Олександрович (1876–1939 рр.)

Зборовець Василь Степанович (1889–1944 рр.)

Під позначкою «Н» зібрані окремі українські літературознавці, на кожен з яких в ПТТ НПУ теж розробляється відповідна словникова стаття. Так, словникова стаття на Айзенштока Ієремію Яковича виглядає так:

Айзеншток Ієремія Якович (1900–1980 рр.)

Псевдоніми: Я-ч, Ю. (газ. «Селянська правда», Х., 1925, ч. 25); Ю. Якович («Література-наука-мистецтво», додаток до газети «Вісті ВУЦВК», Х., 1924, «Культура і побут», додаток до газети «Вісті ВУЦВК», Х., 1925; Юр. Кондратенко, Юр. К-о, Юрій Горovenко, И. А., И. А-к; Ю. Юрченко, К. Устин (газ. «Коммунист», Х., 20-ті рр.). Джерело: повідомлення автора // Архіви України. –1966. – № 5. – С. 101.

рос: *Айзеншток Еремия Яковлевич (1900–1980 гг.)*

Ш літературознавці російські
літературознавці українські

Як видно, заголовок словникової статті на персоналію містить: прізвище, ім'я, по батькові та роки життя. Рядком нижче зазначені псевдоніми літературознавця, які були виявлені в журналі «Архіви України» за 1966 у № 5. Далі маємо переклад терміна російською мовою (позначка – «рос.») і посилання на терміни ширші за значенням – «літературознавці російські», «літературознавці українські».

Таким чином, вимальовуються певні ієрархічні зв'язки терміна «Айзеншток Ієремія Якович (1900–1980 рр.)» (рис. 4).

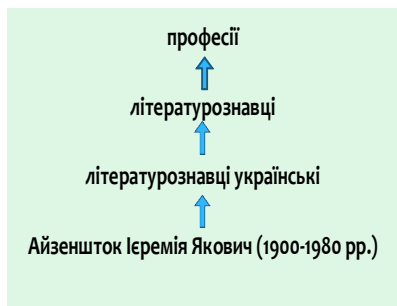

Рис. 4. Ієрархічні зв'язки терміна «Айзеншток Ієремія Якович (1900–1980 рр.)»

Представлена вертикаль (ієрархічні зв'язки) не відокремлена від інших вертикалей, розроблених на терміни, пов'язані з літературознавцями. Так, термін «літературознавці» пов'язаний з літературознавством – наукою про

художню літературу, а також з художньою літературою. Перша вертикаль (знизу вгору): Айзеншток Ієремія Якович (1900–1980 рр.) → літературознавці українські → літературознавство → професії; друга: літературознавство українське → літературознавство → філологічні науки; третя: українська література російськомовна → українська література → художня література (рис. 5). Зображені три ієрархічні вертикалі пов'язані між собою асоціативними зв'язками на рівні терміна «літературознавство».

Рис. 5. Ієрархічні вертикалі (літературознавці, літературознавство, художня література)

Будуємо словникові статті на «родоводи українські» та окремий рід. Вони мають такий вигляд (рис. 6):

Персоніфіковане гніздо»	Персоналія
<p>родоводи українські рос.: <i>родословные украинские</i> Ш родоводи Н <i>окремі родоводи</i> Алчевські, рід Симиренки, рід Скоропадські, рід Тарковські, рід Терещенки, рід</p>	<p>Алчевські, рід рос.: <i>Алчевские, род</i> Ш родоводи українські Н <i>персоналії</i> Алчевський Іван Олексійович (1876–1917 рр.)</p>

Рис. 6. Приклади словникових статей на родоводи

На рисунку, в лівій колонці відображено окремі «родоводи українські», а в правій – представлено словникову статтю на термін «Алчевські, рід», заголовок якої містить: прізвище та через кому зазначено «рід». Сьогодні ІІТ НІБУ містить тільки одного представника даного роду – Алчевського Івана Олексійовича, але перелік персоналій може бути розширений у зв'язку з появою документів про нові особистості.

Терміни ІІТ НІБУ використовуються при предметизації документів, і навпаки, новий предмет документа може спонукати предметизатора до розробки нової словникової статті, яку буде включено до ІІТ. Розглянемо приклад предметизації. Так, маємо документ:

Рафаель Багаутдінов знаний і незнаний. Доля. Творчість. Оточення [Текст] : монографія-колаж / [проект, упорядкув. та ред. С. А. Йовенко]. – К. : Укр. письменник, 2012. – 328, [3] с.: фотогр. – Бібліогр. в підрядк. прим.

В процесі аналізу змісту документа, приймаємо рішення про необхідність побуди 4 предметних рубрик:

1. Багаутдінов Рафаель Махмудович (р. н. 1931)
2. Графіка українська (мист.) – Персоналії – 20 ст.
3. Живопис український – Персоналії – 20 ст.
4. Художники українські – 20 ст.

Відповідно, в авторитетному файлі предметних рубрик НІБУ даний документ відобразився в чотирьох місцях, і знайти його можна: на прізвище особи; через галузі діяльності (графіка, живопис); через персоніфіковане «гніздо» – «художники українські».

Далі виникає потреба у включенні терміна «Багаутдінов Рафаель Махмудович (р. н. 1931)» до ІІТ. Для цього розробляємо словникову статтю на термін «Багаутдінов Рафаель Махмудович (р. н. 1931)», використовуючи систему умовних позначок. Словникова стаття на персоналію матиме такий вигляд:

Багаутдінов Рафаель Махмудович (р.н.1931)

рос: *Багаутдинов Рафаэль Махмудович (г.р.1931)*

Ш художники українські

Потім відображаємо персоналію в персоніфікованому «гнізді» «художники українські». Фрагмент словникової статті «художники українські» матиме такий вигляд:

художники українські

рос: *художники украинские*

Ш художники

Н персоналії

Абрамов Віктор Прокопович (р.н.1940)

Багаутдин Рем Махмудович (р.н.1927)

Багаутдінов Рафаель Махмудович (р.н.1931)

Бакаєв Сергій Іванович (1922–2010 рр.)

Басов Яків Олександрович (1914–2004 рр.)

Башкирцева Марія Костянтинівна (1860–1884 рр.)

Безперчий Дмитро Іванович (1825–1913 рр.)

Безруков Владислав Вікторович (р.н.1940)

Бекетов Олексій Миколайович (1862–1941 рр.)

Бідняк Микола Петрович (1930–2000 рр.)

Білокур Катерина Василівна (1900–1961 рр.)

Розглянемо предметизацію документів в АІБС «МАРК-SQL». Для розкриття змісту документів в АІБС «МАРК-SQL» визначено 6-й блок – Блок тематичного опису. Поля, що входять до цього блоку, поділяються на групи: поля предметного доступу, поля кодованої інформації та поля індексів класифікацій. Визначено наступні поля предметного доступу:

600 ім'я особи як предмет;

601 назва організації як предмет;

602 династія як предмет;

604 авторський твір як предмет;

605 назва твору як предмет;

606 тематична назва як предмет;

607 географічна назва як предмет;

608 форма, жанр або фізичні характеристики як предмет;

610 ключові слова;

615 предметна категорія;

616 торгова марка як предмет;

620 місце видання як пошуковий заголовок [3].

Персоналії розміщуються в полях 600 та 602. Наприклад, до НІБУ надійшла книга, присвячена теоретичній спадщині Михайла Драгоманова. При аналізі змісту з'ясовано, що на дану книгу потрібно поставити три предметні рубрики. Відкриваємо потрібні поля предметного доступу в АІБС «МАРК-SQL» і заповнюємо їх (рис. 7).

На рис. 7 можна побачити 3 предметні рубрики.

Перша (поле 600):

600#1\$аДрагоманов\$бМихайло Петрович\$f1841–1895 рр.\$2iptnplu

Друга (поле 606):

606##\$aІсторики українські\$z19 ст.\$jЗбірники\$2іртпнлу
Третя (поле 606):
606##\$aГромадські діячі українські\$хІсторія\$z19 ст.\$jЗбірники\$2іртпнлу.

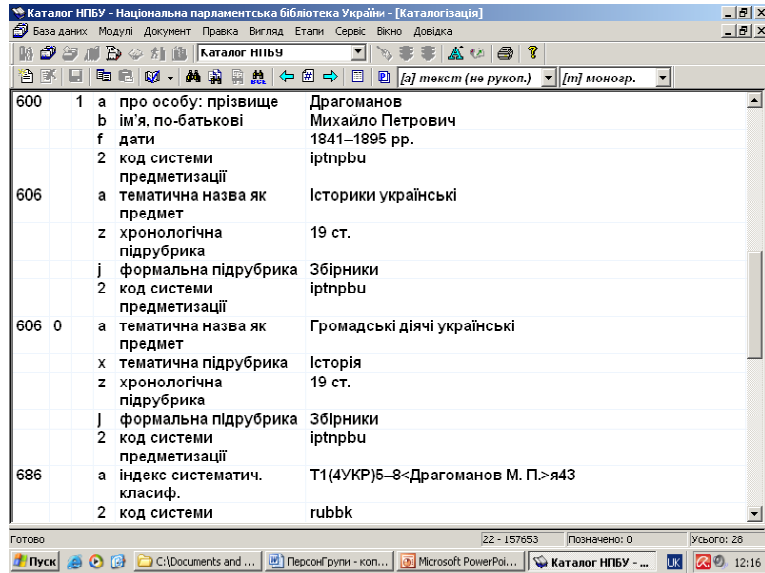

Рис. 7. Фрагмент заповнення полів предметного доступу

В усіх предметних рубриках зазначено код системи предметизації – іртпнлу (ІПТ НЛБУ), що свідчить про використання термінології ІПТ при побудові предметних рубрик. Готовий бібліографічний запис на документ має наступний вигляд (рис. 8). Арабськими цифрами на картці позначено три предметні рубрики.

Зазначені предметні рубрики розкривають зміст тільки даного документа, у той час як в ІПТ НЛБУ особа М. П. Драгоманова відобразиться більше ніж в трьох словникових статтях. Словникова стаття на персоналію «Драгоманов Михайло Петрович (1841–1895 рр.)» матиме наступний вигляд:

Драгоманов Михайло Петрович (1841–1895 рр.)
рос: *Драгоманов Михаил Петрович (1841–1895 гг.)*
НВ Волинець (1841–1895 рр.)

Кирило Василенко (1841–1895 рр.)
Михайло Кузьмичевський (1841–1895 рр.)
Михайло Талицький (1841–1895 рр.)
Михайло Толмачов (1841–1895 рр.)
Михайло Торденко (1841–1895 рр.)
Петро Петрик (1841–1895 рр.)

Ш громадські діячі українські
економісти українські
історики українські
політичні і державні діячі українські
філософи українські
фольклористи українські

A714231

Теоретична спадщина Михайла Драгоманова в сучасних вимірах : зб. ст. викладачів кафедри історії України НПУ ім. М. П. Драгоманова / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т іст. освіти, Каф. історії України ; [редкол.: Борисенко В. Й. (голов. ред.) та ін.]. — К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. — 206 с. : іл. — До 170-річчя з дня народж. М. П. Драгоманова. — Бібліогр. наприкінці ст. — ISBN 978-966-660-735-8.

1. Драгоманов, Михайло Петрович, про нього. 2. Національний пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Ін-т іст. освіти. Кафедра історії України. 3. Борисенко В. Й., ред. — 1. Драгоманов Михайло Петрович (1841–1895 рр.). 2. Історики українські — 19 ст. — Збірники. 3. Громадські діячі українські — Історія — 19 ст. — Збірники.

T1(4УКР)5–8 Драгоманов М. П. я43 + T3(4УКР)5–8 Драгоманов М. П. я43

3114461

© НЛБУ 28.02.2012
98-382 [157653]

Рис. 8. Бібліографічний запис на документ

У словниковій статті під позначкою «НВ» зазначено псевдоніми М. П. Драгоманова, а позначка «Ш» розкриває сфери його діяльності. Також особу М. П. Драгоманова відображено в персоналізованих «гніздах» – «громадські діячі українські», «економісти українські», «історики українські», «політичні і громадські діячі українські», «філософи українські», «фольклористи українські». Наприклад, фрагмент словникової статті «історики українські» матиме наступний вигляд:

історики українські
рос: *историки украинские*
Ш історики
Н персоналії

Антонович Володимир Боніфатійович (1834–1908 рр.)
 Аркас Микола Миколайович (1853–1909 рр.)
 Багалій Дмитро Іванович (1857–1932 рр.)
 Барвінський Богдан Олександрович (1880–1962 рр.)
 Барвінський Олександр Григорович (1847–1926 рр.)
 Борщак Льво Львович (1892–1959 рр.)
 Брайчевський Михайло Юліанович (1924–2001 рр.)
 Василенко Микола Прокопович (1866–1935 рр.)
 Винокур Іон Срулевич (р.н.1930)
 Голобуцький Володимир Олексійович (1903–1993 рр.)
 Грушевський Михайло Сергійович (1866–1934 рр.)
 Гудзенко Пантелеймон Петрович (1907–1994 рр.)
 Гулак Микола Іванович (1822–1899 рр.)
Драгоманов Михайло Петрович (1841–1895 рр.)
 Дубровський Василь Васильович (1897–1966 рр.)
 Кайндль Раймунд Фрідріх (1866–1930 рр.)
 Копилов Анатолій Олексійович (1938–2007 рр.)
 Костомаров Микола Іванович (1817–1885 рр.)
 Кулаковський Юліан Андрійович (1855–1919 рр.)
 Левицький Орест Іванович (1848–1922 рр.)
 Литвин Володимир Михайлович (р.н.1956)
 Лучкай Михайло (1780–1843 рр.)
 Макар Юрій Іванович (р.н.1935)
 Максимович Михайло Олександрович (1804–1873 рр.)
 Маркевич Арсеній Іванович (1855–1942 рр.)

Отже, в ПТТ представлено повнішу інформацію про персоналії, ніж в бібліографічному записі на конкретний документ. Крім основних відомостей, що стосуються певної особи (прізвище, ім'я, по батькові, роки життя), можна виявити її інші імена та сфери діяльності. Проте жоден з існуючих ПТТ апіорі не може претендувати на стовідсоткове наповнення, їхнє призначення – оперативно реагувати на документопотік і максимально розкривати фонди інформаційних установ.

Список використаних джерел

1. *Вилегжаніна Т. І.* Інформаційно-пошуковий тезаурус / [авт.: Т. І. Вилегжаніна, О. М. Збанацька] ; М-во культури і мистецтв України, Нац. парлам. б-ка України. – Донецьк : Альфа-Прес, 2004. – 1103 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 170 000 / [авт., керівник проекту та голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : Перун, 2001. – 1440 с.

3. Впровадження автоматизованої інформаційно-бібліотечної системи MAPK-SQL у бібліотечні технологічні процеси : [зб. матеріалів] : метод. забезпечення : довід. з використання UNIMARC / Держ. заклад «Нац. парлам. б-ка України». – К., 2008. – [25], 67, [13] с.

4. Короткий термінологічний словник із бібліографознавства та соціальної інформатики / Кн. палата України ; [авт. колектив: Г. М. Швецова-Водка (керівник) та ін.]. – К. : Кн. палата України, 1998. – 115 с.

5. *Фокеев В. А.* Библиографоведение. Информатика : терминологический словарь / В. А. Фокеев. – М. : [Литера], 2009. – 488 с. – (Серия «Современная библиотека»; Вып. 46).

6. *Шамурин Е. И.* Словарь книговедческих терминов : для библиотекарей, библиографов, работников печати и книж. торговли / Е. И. Шамурин. – [М.] : Сов. Россия, 1958. – 340 с.

7. Юридична енциклопедія. Т.4. Н–П / НАН України, Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Вид-во «Укр. Енцикл.» імені М. П. Бажана ; редкол.: Шемшученко Ю. С. (голова редкол.) та ін. – К. : Укр. Енцикл. імені М. П. Бажана, 2002. – 717 с.